

Дмитро Круглий,
доктор технічних наук, доцент,
кафедра інноваційних технологій та технічних засобів судноводіння,
Херсонська державна морська академія,
проспект Ушакова, 20, м. Херсон, Україна

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ DIKW ДО ОСВІТНІХ ПРОПОЗИЦІЙ В РАМКАХ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті проводиться аналіз можливостей використання DIKW-моделі щодо освітніх пропозицій. Проведений аналіз повертає нас до осмислення понять «дані», «інформація», «знання» та мудрість, де ціллю викладання стає отримання знань, а сам процес навчання приводить до мудрості. Розглядаються визначення цих основних понять, що дозволить запобігти їх невірному трактуванню та підміні. Дасть можливість розробити модель навчання, що в подальшому дозволить сформувати затребуваного спеціаліста. Розглядається структура цієї моделі, виявляються зв'язки між її компонентами, що мають першочергове значення для розробки ефективної навчальної пропозиції в рамках інноваційної освіти та збільшення самостійної роботи здобувача вищої освіти, де роль викладача змінюється, а першочерговим завданням стає підготовка до реального життя, формування необхідних компетенцій, виховання студента як фахівця та особистості. Щоб перейти до поняття «навчання» необхідно визначити дефініції «інформації» та «знання». Аби зрозуміти, в якому випадку викладення інформації з предмету призведе до формування знань, а в якому – залишиться інформацією. Під впровадженням методології DIKW в освітнє середовище, розуміють необхідність формування в майбутнього спеціаліста «знань» та можливостей, що відносять до категорії «мудрість». «Знання» не може бути заміщене інформаційним потоком чи потоком даних. Це процес багаторазової обробки інформації, даних, суміжних знань, а копірайт вивченого не є показником ефективності. Показником ефективності була визначена здатність до прийняття рішення, найбільш доцільного в тій чи іншій ситуації.

Ключові слова: DIKW-модель, дані, інформація, знання, мудрість, освіта.

Вступ та сучасний стан досліджуваної проблеми

Зважаючи на сучасні економічні тенденції, найближчим часом доведеться переглянути ставлення до розвитку освіти як в межах кожного навчального закладу, так і на загальнодержавному рівні. Сьогодні нам доводиться прийняти вирішальну роль освіти в питаннях підвищення конкурентоспроможності національних економік.

Згідно з дослідженнями Світового банку ріст економіки окремої країни в значній мірі пов'язаний зі зростанням вкладів у розвиток вищої освіти. Сучасна «нова економіка» характеризується високими темпами технологічних змін, що значною мірою впливають на вимоги до вмінн та компетенцій кожного спеціаліста. Об'єм інформації, з якою доводиться працювати, подвоюється кожні три роки, список професій оновлюється кожні 5 років.

Перетворення, що відбуваються, несуть у собі цілий спектр соціальних наслідків та вимагають від людини принаймні готовності до адекватних змін у його професійній підготовці (як з точки зору її змісту, так і способів отримання та обробки використовуваної інформації), психологічної готовності до адаптації до умов, що швидко змінюються, соціалізації, здатності до прийняття рішень в нестандартних та конфліктних ситуаціях. Тобто сучасне суспільство стоїть перед необхідністю модернізації освіти, що дозволить їй відповідати новій освітній парадигмі та новим умовам, де класичне навчання трансформується з впровадженням сучасних технологій, доповнюється інформаційно-комунікативними системами, ЗМІ та ін.

У сучасній освіті актуалізуються процеси розвитку інноваційної діяльності та навчальної практики. Впровадження нових освітніх технологій, розширення можливостей, що з'являються завдяки сучасним технічним засобам, сприяють підвищенню зацікавленості та мобільності студентів, дозволяють розширити зв'язки зі спеціалістами у визначеній сфері. Задачею педагога стає ефективність використання нових можливостей.

Сьогодні визначено дві основні тенденції в освіті – глобалізація та інформатизація.

Поняття «глобалізація освіти» (globalization of education) визначають як створення всесвітньої єдиної уніфікованої системи освіти, в якій стираються відмінності між освітніми системами що в неї входять. Зінченко В. В. вказує, що цей термін треба розглядати як універсалізацію навчального планування, що здійснюється за рахунок попиту певного типу фахівця на глобальних ринках праці.

Говорячи про інформатизацію, мають на увазі процес забезпечення сфери освіти методологією та практикою розробки і впровадження сучасних інформаційних технологій.

Докорінно змінюється технологія освіти і роль викладача в ній. Педагог має не тільки передавати інформацію зі свого предмету та перевіряти ступінь її засвоєння. Його ціль – сформувати сталу цікавість до навчання та організувати самостійну роботу здобувача вищої освіти, що дозволить згенерувати систему знань, затребуваних у реальному економічному житті майбутнього спеціаліста, в умовах швидких, динамічних змін.

Впровадження інформаційних технологій та можливості, що вони надають – найкраща платформа для реалізації нової концепції освіти. Інноваційна освіта вважається найбільш перспективним та затребуваним напрямком навчання.

Інноваційні технології пов'язані з організацією освітнього процесу, що характеризується рядом аспектів:

- сукупністю навичок і умінь, необхідних спеціалісту в своїй галузі;
- освоєнням якнайбільшого обсягу знань;
- актуалізацією творчої активності здобувача освіти.

Сучасні технології освіти у вищій школі розглядаються як засіб, за допомогою якого може бути здійснена освітня парадигма. Поняття «технологія освіти», на нашу думку, є досить містким у порівнянні з терміном «технології навчання», оскільки в ньому на пріоритетне місце висувається виховна грань, пов'язана зі створенням і розвитком особистісних якостей учнів.

Технологія навчання аналізується як системний прийом встановлення і використання всієї течії осягнення знань з калькуляцією технічних і людських резервів в їх узгодженості. Ця дефініція технології не має права на всебічність і правильність, оскільки постійно виникають нові (інформаційні, космічні тощо) технології.

Стрижневим суб'єктом здійснення технологій освіти висувається сам викладач, при цьому ступінь його підготовленості в зоні інформаційних технологій і зацікавленість їх використання в практичній діяльності набуває першочергового значення.

Результати освіти мають бути виражені як спостережувані поведінкові результати і, зазвичай, включають дію та цільову область змісту, тобто спеціаліст має опанувати певні компетенції. Формування компетенцій складається з наступних етапів:

- Осмислення необхідності та наслідків дії, здатність до їх аналізу.
- Ознайомлення з прийомами виконання дії, розуміння способів виконання.
- Автоматизація елементів дії.
- Переміщення основної уваги з процесу виконання на результат, що дозволяє звести до мінімуму можливі помилки.
- Опанування довільного регулювання характеру дії, її пластичне використання, здатність до синтезу та адаптації певних знань.

Набуті знання мають дозволити найбільш ефективно виконати поставлене завдання.

Європейський комітет зі стандартизації визначив знання як комбінацію даних та інформації, до яких додаються експертні висновки. В результаті ми отримуємо цінний актив, що можна використовувати для допомоги в прийнятті рішень, де дані та інформація – необхідні складові, цінність яких залежить лише від того, наскільки успішно вони можуть бути інтегровані в систему знань.

Пропонуємо відстежити поступовість та ієрархічність при формуванні знань у процесі засвоєння на-

вчального матеріалу та формуванні компетенцій майбутнього спеціаліста звернувшись до DIKW-моделі.

Мета статті

Стаття являє собою теоретичне дослідження, що дозволить виявити загальні риси і розбіжності у визначеннях з наукової точки зору. Теоретичне обговорення дозволяє контекстуалізувати терміни, їх відносини в семіотичних рамках і пропонує відповідні визначення. Розуміння цих відносин, понять та залежностей дозволяє попередити підміну основних понять та в подальшому організувати роботу з ними.

Завдання статті:

- Дати коректні визначення основним поняття, аби запобігти їх підміні.
- Виявити взаємозв'язки між структурними елементами DIKW-моделі.

Методологія дослідження

У представленій роботі використані загальнонаукові методи дослідження: аналіз, порівняння, синтез, індукція, дедукція та моделювання, на основі яких були зроблені висновки щодо значення та ролі кожної складової класичної DIKW-моделі. Були дані визначення, кожної компоненти та відстежено зв'язки між ними. Пошук досліджень проводився на базах даних електронних сховищ та інтернет бібліотек (Wiley, Elsevier, ERIC та інші), таких платформах знань як SAGE та Google Scholar та інші.

Результати обговорення

Менеджмент знань чи управління знаннями розглядається як систематичний процес по створенню, зберіганню, розподіленню та використанню інтелектуального капіталу. Максимізація економічних і технічних результатів напряму залежить від знань, навичок та виробничого досвіду конкретних спеціалістів, створення і використання нематеріальних активів.

У сучасній економіці джерело продуктивності полягає в технології генерування знань. Для розуміння важливості та обмежень понятійної роботи була запропонована DIKW-піраміда, в котрій кожний рівень додає певні властивості попередньому.

До класичної моделі входить чотири компоненти:

- Дані.
- Інформація, що характеризується як розуміння представлених даних.
- Знання, що спрощено розглядають як розуміння використання даних.
- Мудрість, що були визначені як «знання в дії».

В класичній моделі в основі лежать дані. Далі дані перетворюються в інформацію, інформація трансформується в знання, що своєю чергою переходять у мудрість. На практиці цей процес не є лінійним і насичений складними, багаторівневими зв'язками, кожне з цих понять є основою чи доповненням іншого (Bosancic, 2016). Але піраміда зменшує потенціал знання. Пірамідальне подання вводить в оману щодо моделі DIKW, оскільки воно посилається на ідею, що шари підтримують лінійний взаємозв'язок між собою, де збільшуючи базу (кількість даних), можна пропорційно розширити усі інші шари.

Рис. 1 Класична DIKW-піраміда

Таке твердження привело до серйозної дискусії навколо самої ідеї функціонального взаємозв'язку між даними, інформацією та мудрістю. При її розгляді додавалися нові та виключалися певні категорії або навіть ставилася під сумнів сама модель (Dammann,

2019; Stumpf, S. & McDonnell, J., 2003; Dampney, K., Busch, P. & Richards, D. 2002., та інші).

Запропоновано висновок: DIKW-модель це не піраміда. Більш доцільно використовувати наступне її представлення:

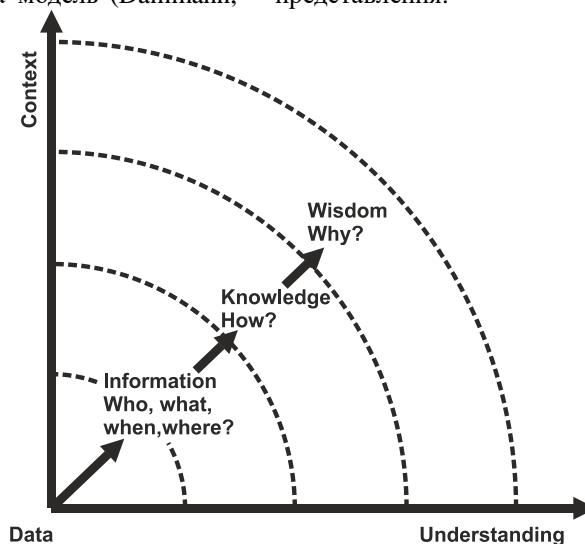

Рис. 2 DIKW-модель. Нова ієрархія

Досі не досягнуто консенсусу щодо основних значень запропонованих понять. Проте, сама ідея щодо взаємозв'язку понять і підвищення цінності кожного шабля відносно попередніх лишається незаперечною.

Модель перетворення даних в мудрість DIKW розглядається як контекстуальна концепція та з точки зору розуміння.

- Відповідно до контекстуальної концепції, формування мудрості це поступовий перехід від фази збору даних до їх аналізу та обробки (інформація), формування на цій основі значущого змісту (знання) і осмислення значимого вмісту (мудрість).

- З точки зору розуміння, піраміда DIKW розглядається як безперервний процес, що починається з дослідження і поглинання даних/інформації/знань, їх взаємодії та власних міркувань.

Під впровадженням методології DIKW в освітнє середовище, розуміють необхідність формування в майбутнього спеціаліста «знань» та можливостей, що відносять до категорії «мудрість». Де насамперед необхідно чітко розуміти визначення кожного із запропонованих понять.

Дані.

Дані є основою кожної теорії чи визначеної константи, продукт спостереження та вимірювання, що не є корисними як характеристики. Дискретні, об'єктивні факти або спостереження, де неважливо є вони неорганізованими та необробленими чи організованими та систематизованими, адже в жодному разі не мають ніякого конкретного значення (Awad and Ghaziri, 2004; Chaffey and Wood, 2005). Доки не набудуть контексту та інтерпретації (Босіч та ін., 2003; Baškarada, Koronios, 2013; Bosancic, 2016).

Залежно від умов, методів та цілей, дані підрозділяють на:

- Неструктуровані.
- Частково структуровані (гетерогенний збір даних чи їх сортування за певними критеріями).
- Чітко структуровані.

Організація даних у певну структуру не перетворює їх у інформацію. Для цього перетворення необхідно значно глибше їх опрацювання. Причому, до даних висуваються чіткі вимоги, що засвідчують їх достовірність, тобто достовірність отриманої в результаті їх опрацювання інформації. Дані мають відповідати наступним критеріям:

- об'єм, достатній для проведення дослідження;
- коректна вибірка та різноманітність;
- актуальність та правдивість;
- цінність зібраних даних.

Інформація.

Інформація - це дані, які надають розуміння предмету (Chaffey and Wood, 2005), дані, які були сформовані у значущу та корисну форму (Laudon and Laudon, 2006). Процес перетворення даних в інформацію відбувається, коли вона стає значущою та контекстуалізованою (Dammann, 2019).

Ще одне визначення вказує, що інформація – це сукупність даних, що полегшує прийняття рішень (Авад та Газірі, 2004).

Інформація може розглядатися з двох точок зору:

Інформація як процес під час якого суб'єкт навчання, інформується, а в результаті отримання нової інформації та/або даних приходиться до необхідності зміни відомого, коригування знань чи можливості нового та/або різнобічного інтерпретування певних знань.

Як факт чи набір фактів, певне твердження про визначений предмет чи подію. Нові дані, що вже отримали значення, контекст чи/та інтерпретацію.

Інформацію можна розуміти як повідомлення або потік повідомлень, які стосуються даних та атрибутів інформації, що мають значення, цілі та здатність трансформуватися (Allen, 2016).

Знання.

Знання створюються взаємодією, де під взаємодією мається на увазі навчання, інтеграція, асиміляція інформації, нових знань та даних, їх аналіз та синтез, порівняння (Aukett, 2019; Liew, 2013).

Етап знань включає значно більше ніж процес отримання нової інформації. В DIKW-моделі поняття «інформація» та «знання» чітко розмежовані та докорінно різні. І ці відмінності найбільш значущі в педагогічній практиці.

Знанням вважається набір інформації чи навіть даних, що містить судження, переконання, має значення, контекст та цінність. Вони пов'язані з попереднім досвідом, динамічні та корисні. Акофф визначив знання як цінність інформації, те, що «перетворює інформацію в інструкції до дії». Вайнбергер, висвітлюючи проблему ієрархії DIKW, наголосив, що знання є результатом складного процесу, який обов'язково є соціальним, цільовим, контекстним і культурно по-

в'язаним. «Ми отримуємо знання, особливо «практичні» знання, маючи бажання і цікавість, складаючи змови і граючи, помиляючись частіше, ніж буваємо праві, розмовляючи з іншими і формуючи процес пізнання, який першим вирішує, яка інформація має відношення до справи і як її використовувати».

Знання – це здатність розуміти, розмірковувати, орієнтуючись на когнітивну обробку, коригувати та інтегрувати знання в нових ситуаціях, при роботі з новою інформацією чи в інших контекстах. Здобувач освіти має навчитися включати отримані знання в структуру попереднього досвіду, коригувати, перетворювати і застосовувати їх в процесі вирішення завдань, будувати під його впливом нові знання.

Прийняття правильних рішень на основі власних знань, шлях від аналізу даних та інформації, надання та отримання порад, інструкцій та ін. до дій, заснованих на особистих контекстних значеннях і мотиваціях, відносять до категорії «мудрість».

Мудрість.

Мудрість – це вміння використовувати знання для встановлення та досягнення бажаних цілей, здатності аналізувати знання для кращої дії чи ефективного прийняття рішень. Це поняття хоч перетинається з попереднім, є значно ширше та пов'язане з чимось більш інтегрованим. Це квінтесенція знань та досвіду, що дозволяє отримати позитивний результат у глобальному масштабі (Норре та ін., 2011).

Виділяють такі основні характеристики мудрості (Ван та Алагар, 2014):

- оперування фактами, а не лише даними;
- розуміння процедури вилучення достовірної та точної інформації з цих даних та фактів;
- рівень знань, достатній для ініціювання дії;
- наявність вмінь, що дозволяють формально аналізувати наслідки цих дій;
- здатність приймати рішення на основі етичних факторів, які впливають на безпеку, конфіденційність та ін. усіх зацікавлених суб'єктів.

Говорячи про «компетенції» майбутнього спеціаліста, ми маємо на увазі саме знання та мудрість. Концепція застосована під час викладення дисципліни «Глобальний морський зв'язок для пошуку та рятування». Заняття проводяться на обладнанні, що повністю імітує реальне устаткування встановлене на морських судах. При проведенні занять в режимі з одним користувачем, де здобувач вищої освіти повторює певні процедури, ознайомившись з ними завдяки технічній документації обладнання, покроковому відтворенню процедури в режимі «tutor», 100% здобувачів вищої освіти провели визначені процедури зв'язку правильно. Що дозволяє заявити про 100% засвоєння інформації.

Наступним кроком стало проведення вправ в умовах, що повністю імітують реальні фізичні умови. При виконанні тієї ж процедури під час руху судна, з урахуванням зміни деяких параметрів, бажаний результат показали до 60% здобувачів вищої освіти. Тут ми говоримо про «знання», що формуються при наступному аналізі помилок та багатократному повторенні процедури, тобто інтегрування інформації, ро-

зуміння її використання в межах поставленої задачі.

Висновки

Процес засвоєння навчальної інформації першочергово направлений на здатність до прийняття рішень, вміння запропонувати найбільш ефективне рішення та відстояти свою точку зору. Здобувач вищої освіти має вміти збирати та обробляти дані та інформацію, структурувати та інтегрувати їх у власну, вже набуту систему знань. Необхідно розуміти, що встановлення категорії «знання» має міжdisciplinary характер та представляє інформацію, сприймається і усвідомлюється однаково всіма суб'єктами, яким відомі її семантика, правила освіти і перетворення. Задачею викладача є формування знань та послідовна інтеграція нової інформації в смислову систему суб'єкта навчання, він має спонукати до процедур її розуміння, засвоєння, застосування і т.д. DIKW-модель можна використовувати як рамочну при розробці та впровадженні освітніх пропозицій.

Необхідно підкреслити неможливість відмовити-

References

- Allen, G. D. (2016). Hierarchy of knowledge – from data to wisdom. *International Journal of Current Research in Multidisciplinary (IJCRM)*, 2, 1–23 [in English].
- Aukett, J. (2019). The DIKW pathway: a route to effective oral health promotion. *British Dental Journal*, 226, 897–901 [in English].
- Awad, E. M., & Ghaziri, H. M. (2004). Knowledge Management. Prentice-Hall, Upper Saddle River, New Jersey. Retrieved from <https://www.sciepub.com/reference/154781> [in English].
- Awad, E. M., & Ghaziri, H. M. (2004). Knowledge Management. Person education. BookVistas. New Delhi, India [in English].
- Başkarada, S., Koronios, A. (2013). Data, Information, Knowledge, Wisdom (DIKW): A Semiotic Theoretical and Empirical Exploration of the Hierarchy and its Quality Dimension. *Australasian Journal of Information Systems*, 18, 5–24 [in English].
- Bocij, P., Chaffey, D., Greasley, A., Simon, Hickie S. (2005). Business information systems: technology, development and management for the e-business in New York by Financial Times. Prentice Hall [in English].
- Bosancic, B. (2016). Information in the knowledge acquisition process. *Journal of Documentation*, 72(5), 930–960 [in English].
- Bosancic, B. (2016). Knowledge acquisition process as an issue in information sciences. *Libellarium: journal for the research of writing, books, and cultural heritage institutions*, 9(1). Retrieved from <http://www.libellarium.org/index.php/libellarium/article/view/249> [in English].
- Chaffey, D. and Wood, S. (2005). Business Information Management: Improving Performance Using Information. Pearson Education Ltd., Upper Saddle River. Retrieved from http://www.dut.edu.ua/uploads/1_1611_64307190.pdf [in English].
- Dammann, O. (2019). Data, information, evi-
- dence, and knowledge: a proposal for health informatics and data science. *Online Journal of Public Health Informatics*, 10, 3 [in English].
- Dampney, K., Busch, P. & Richards, D. (2002). The Meaning of Tacit Knowledge. *Australasian Journal of Information Systems*, 10, 3–13 [in English].
- Hoppe, A. et al. (2011). Wisdom – the blurry top of human cognition in the DIKW-model. *CONFERENCE OF THE EUROPEAN SOCIETY FOR FUZZY LOGIC AND TECHNOLOGY*. Retrieved from <https://download.atlantis-press.com/proceedings/eusflat-11/2276> [in English].
- Houari, M., Rhanoui, M., Asri, B. (2015). Big data to big knowledge: the art of making big data alive. *INTERNATIONAL CONFERENCE AND CLOUD TECHNOLOGIES AND APPLICATIONS (CLOUDTECH)*. Retrieved from <https://www.semanticscholar.org/paper/From-Big-Data-to-Big-Knowledge%3A-The-art-of-making-Houari-Rhanoui/d17e71d6b0e49692fc437d329461dd86ac14b709> [in English].
- Kenneth, C. Laudon, Jane, P. Laudon (2007). Management Information Systems: Managing the Digital Firm, 9th Edition. International Journal of Computers, Communications & Control, II(1), 103–105 [in English].
- Laudon, K. & Laudon, J. (2006). Management Information Systems: Managing the Digital Firm, 9th ed. Prentice Hall. Retrieved from https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKFwinhazt8tTtAhUnlYsKHRdaCF4QFjAFegQICBAC&url=http%3A%2F%2Fdinus.ac.id%2Frepository%2Fdocs%2Fajar%2FKenneth.C.Laudon%2CJane.P.Laudon--Management%20Information%20System%2012th%20Edition.pdf&usq=AOvVaw3EERQCE_hGiHznJsvuvu05D [in English].
- Liew, A. (2013). DIKW: data, information, knowledge, intelligence, wisdom and their interrelationships. *Business Management Dynamics*, 2(10), 49–62 [in English].
- Stumpf, S., McDonnell, J. (2003). Data, Infor-

mation and Knowledge Quality in Retail Security Decision Making. *3rd International Conference on Knowledge Management* [in English].

18. Wan, K., Alagar, V. (2014). Synthesizing data-to-wisdom hierarchy for developing smart. *International Conference on Fuzzy Systems and Knowledge Discovery*.

Retrieved

<https://www.semanticscholar.org/paper/Synthesizing-data-to-wisdom-hierarchy-for-smart-Wan-Alagar/b9b3c25d813a057d609f8785788f1257e5592257>

[in English].

from

Krugliy Dmitriy

*Doctor of Technical Sciences, associate professor,
Department of Innovative Technologies
and Technical Means of Navigation,
Kherson State Maritime Academy,
20, Ushakova Avenue, Kherson, Ukraine*

USE OF DIKW METHODOLOGY FOR EDUCATIONAL PROPOSALS IN THE FRAMEWORK OF INNOVATIVE LEARNING IMPLEMENTATION

The article analyzes the possibilities of using the DIKW-model in relation to educational proposals. The analysis brings us back to understanding the concepts of "data", "information", "knowledge" and wisdom, where the goal of teaching is to obtain knowledge, and the learning process itself leads to wisdom. The definitions of these basic concepts are considered, which will prevent their misinterpretation and substitution. It will give an opportunity to develop a model of training, which in the future will form the required specialist. The structure of this model is considered, the connections between its components are highlighted, which are of paramount importance for the development of an effective educational proposal within the framework of innovative education and increase of independent work of the higher education seeker, where the role of the teacher changes. The preparedness for real life, forming the necessary competences and teaching the student as a specialist and personality become one of the primary tasks. First, to move to the concept of "learning", it is necessary to specify the definitions of "information" and "knowledge" to understand in which case the presentation of information on the subject will lead to the formation of knowledge and in which it will remain information. We understand the need to form a future specialist's "knowledge" and opportunities related to the category of "wisdom" under the introduction of the DIKW methodology in the educational environment. "Knowledge" cannot be replaced by an information flow or a data flow. This is a process of multiple processing of information, data, related knowledge and the copyright of the studied information is not an indicator of effectiveness. The indicator of effectiveness was defining as the ability to make the decision that is most appropriate in a given situation.

Keywords: DIKW-model, data, information, knowledge, wisdom, education.

Подано до редакції 20.11.2020

УДК: 141.159.923

DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2020-4-7>

Олена Денис,

*аспірант кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти,
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка,
вулиця Івана Франка, 24, м. Дрогобич, Україна*

САМОРЕГУЛЯЦІЯ ОСОБИСТОСТІ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У статті розкрито сутність поняття «саморегуляція» та «саморегуляція особистості». Наявний стан проблеми саморегуляції особистості розглянуто в наступних позиціях: функцій або властивостей самоорганізованих систем; складної багаторівневої системної освіти; розвитку усвідомленої саморегуляції в діяльності, а також це поняття вивчалось в аспекті - «особистість-діяльність». Розглянуто наявний стан проблеми саморегуляції особистості на основі існуючих наукових підходів таких, як: суб'єктно-діяльнісного підходу через розуміння усвідомленої саморегуляції діяльності як системно-організованого процесу внутрішньої психічної активності людини за ініціації, побудові, підтримці і управлінню різними видами і формами довільної активності, що безпосередньо реалізовує досягнення цілей, які приймаються людиною; структурно-функціонального підходу через саморегуляцію довільної активності, яка характеризується як здатність суб'єкта і як процес. Значний інтерес для нашого дослідження представляють наукові концепції, що розвива-